

Громадська Думка

ПЕРЕДПЛАТА:

На місяць . — м. 50 ф.

„ 3 місяці 1 „ 50 ф.

(Ціна 1 прик. в таб. 5 ф.)

Часопись полонених Українців у Вецлярі.

ВІХОДИТЬ ЩО ТИЖНЯ В СУБОТУ.

АДРЕСА:

Ukrainischer
Unterrichts-Ausschuss
Lagerzeitung

— in Wetzlar. —

ВИДАЄ „ВИДАВНИЧЕ ТОВАРИСТВО ІМЕНІ Б. ГРИНЧЕНКА“.

Ч. 24. (163).

Субота, 4. травня 1918.

Рік IV.

В імені Української Громади вецлярського табору Генеральна Старшина табору посилає сердечні поздоровлення з великодними святами Союзові Визволення України, Українським громадам в таборах: Зальцвуделі, Рапштаті, Фрайштатті, Гановер-Міндені й Білій, а також всім полоненим Українцям і передає свої найліпші побажання.

Голова Ген. Ст. П А С Ю Р А.

Редакційний Комітет посилає всім передплатникам „Громадської Думки“ і редакціям: „Вістника Політики, Літератури й Життя“, „Вільного Слова“, „Розвіту“, „Розваги“ й „Рідного Слова“ сердечне поздоровлення з великодними святами.

За Редакційний Комітет

М. Ч У Н И Р.

Страстний тиждень. Замовкли дзвони, втхли співи; понад селами несеться глухий лускіт деревляних калатал.

А в церкві, на кам'яних плитах лежить плащаниця. Христос у терновім вінку, з пробитими руками й ногами, з яких рубіновими каплями спливає мученицька кров.

Підходять жінки, яких мужі погинули в лютих боях, або стоять в огні, проганяючи жорстокого нападника від меж рідного краю і на образ Божого терпіння мечуть, мов жертвенне вилле, свій важкий, незаспокоєний, свій людський біль. Підходять сироти жалосливі і устами, які забули, навіки забули, що таке усмішка весела, жалують на свою гірку сирітську долю. Підходять старці з червоними, жакливими очима і сповідають перед замученим Христом із тих мук, на які вони мусіли глядіти, із тої кривди, якої поневільними свідками судилося їм бути.

А крізь відчинені двері вбігає вітер з далеких побоевищ і стелить дим із догліваючих згаріщ і вітає понижена, пограбована, сплюдрована земля.

І бліде, муками втомлене лице Христове страдає якимись новим, небувалими терпіннями і на його благих устах являється віби якайсь важкий, дуже важкий докір...

О, Христе! Не вжеж ми так зрозуміли Тебе?...

А за церквою на роздорожжі скрипить суха верба і гоїдаєть ся тінь Юди Христоводавця. А на цвинтарю окопні догліває ватра і перед кесаревими воїнами трусливосердний Петро тричі отрицаєть ся свого великого Вчителя.

А над селом, над церквою, над полями висить повна чогось таємного, невідомого весняна наша ніч. Ніч перед Воскресенням Христа.

Хто з нас не чує П, не розуміє, не переживає усіми нервами душі, усіми тими тонесенькими нитками, якими нас навіки повязала із собою наша рідна Країна?

І Він воскрес...

Розпали ся челюсті гробові, припали ниць до землі узброєні воїни імперії царської. Воскрес силою своїх великих, чоловіколюбних ідей, у величї жертви, в киреї невисказаного терпіння.

І заграли дзвони з усіх дзвіниць, і засіяли очі якимись новими надіями і понесло ся далеко і широко давне, а прецінь ніби ніколи не співане „Христос Воскресе!“

Воскресення день, просвітим ся, людие, і друг друга обнімем і ненавидячим нас рцим: братіє!

О Христе! Як же ми чекаємо тої хвилини!

Як ждемо того моменту, щоб воскресла правда і справедливість і той мир білий-білий, мов плащаниця, якою Ти лежав обвитий у гробі.

А на устах наших вже здавна сидить це велике слово, котре ми браттям нашим і другам, і недругам, і цілому світові, цілій вселенній радїб сказати слово: братіє!

Бо ми знаємо, що поки це слово не промовлено, поти ми, поти справа наша, поти вітчизна наша не воскресла правдивим своїм воскресенням.

І воно мусить бути сказане, мусить бути послане у світ, мов благовістник нового, мирного, благодатного життя, мов записка вічного воскресення нашого народу і нашої важкими страстями знесиленої Країни...

І друг друга обнімем і ненавидячим нас рцим: братіє!..

Богдан Ленкий.

Перший Великдень на волі.

Великдень! Боже мій великий! Це, як світ світом, не було для нас Великодня такого! Від досвіта шум, гамір, крики, мов муравалиськове село Людими кишать. Всі до одного до церкви пруть. Як перший раз „Христос воскрес!“ заспівали, То всі мов діти заридали, Аж плач той церквою потряс... Так бачилось, що вік ми ждали, Аж дотерпілась, достраждали, Що Він воскрес—посеред нас. І якоесь так зробилось нам У душах легко, ясно, тихо, Що, бачилось, готов був всякий Цілий землі і небесам Кричать, співають: минуло лихо; Найаліпші вороги прощались, Всі обнімались, цілувались, А дзвони дзвонять, не стають! А молодь бігає мов п'яна, Кричать що сили в кождий кут: „Нема вже панщини ні пана! Ми вольні, вольні, вольні всі!“ Ба й дівчора, що в старших баче, Її собі вигукує, неначе Перепелата по вісці. А як скінчилась Божа Хвала, На цвинтар вийшов весь народ, І як було нас тільки сот — Від разу ниць на землю впала Ціла громада й заспівала Той величний, хвалебний гимн: „Тебе, о Господи, хвалим!“ Мов грим зарокотіли зрання Слова високої, звуки втішні — Але кінець святої пісні! Покрили голосні ридання! Дарма б і салуватись, діти, Щоб розказать хоч щось-не-щось, Що в той день славний довелось, Мені на власні очі зріти. Народ мов безумів з утіх: Старі скакали мов хлопята... Той пару коників своїх Цілує кожного мов брата Та приговорює, пестить; А там гуртом сільські дівчата Всі скиндячки з голів знімають І бють поклони і складають Перед іконою; кричить Усякий на вітанне друга: „Христос воскрес!“

А там старий дідуга, В селі найстарший чоловік, На давню, ледяні замітну Могилку аж грудьми приник І обнімає дернину І кричать що сили: „Тату, тату!“

Ми вольні! Тату, озовись! Таж ти цілих сто літ Неволю дивгає і вмироти Не хтів, а волі ждав! Дивись Ми вольні! Бідний, ти дождати Не міг—аж нам той промінь блиск! Вже моїх внуків пан в палату, Так як мене не забере! Возьміть мене до себе тату! Ваш син свобідним вже умре!“

Іван Франко.

Христос воскрес, і правда торжествує, Лунає всюди обновлення спів. Даремно фарисеїв сонм лютує: Безсильна лють жорстоких ворогів!

Щоб утолити свою неситу злобу, Вони замучили Посланого з небу, Приставили сторожу к його гробу,—

Даремно!.. Він зі славою воскрес. Воскрес ганебно вбитий ворогами, Побідно встала Правдонька свята, І розлила проміннячко над нами Любов—наука Господа Христа. Кого кати без жалю розпинали, Немов того злочинця - бунтаря, Кого на глум тернами увінчали,— Того весь світ прославив, мов царя.

Отак тебе, моя Україно, Мій краю любий, дорогий, В тяжку нещасну годину Вінчали терном вороги. І над тобою супостати Чинили беззаконний суд; В тебе свої були Пилати, Ти мала й зрадників-Іуд; Й тебе ганебно розпинали, З ребер твоїх точили кров; Тебе убили, в гріб поклали, Та ти воскресла, встала знов. І нині знов про тебе слава По всьому світу гомонить... Нехай лютує чернь лукава — Святої Правди їй не вбить!

Zet.

3 большевицького раю.

Чимало єсть іще на Україні елементів поміж темним людом, що вітхають за большевиками та за большевицьким раєм. От—кажуть—вигнали з України большевиків, і не буде в нас ні землі, ні волі, а от у Московщині—там большевики зроблять усе. Мир вже дали, волю дали, землю дали—рай тай годі...

Але коли дійдуть якісь звістки про той рай, то тільки робить ся видно, чого наробило большевицьке божевілья там, на Московщині, й од чого доля нас обритувала, хоч і дорогою ціною. Большевики дали мир—але й не пересгавали воювати на Україні, на Дону та по інших місцях, а тепер вже готують нову армію—мабуть, щоб війною той „мир“ закріплити. Большевики дали волю—вмірати з голоду: промисловість зруйновано, робітників викінено на вулицю, всюду ширять ся грабунок, розбійництво, анархія. Большевики дали землю—але саме селянство не знає, що з тим дарунком робити і як його по большевицькому поділити.

І от робітники й селяне на Московщині вже тікають від большевицтва: одні до анархизму, другі вертають ся назад до уміркованих напрямків. І большевики все менше стривають прихильності і все більше почувають, що земля захиталась у них під ногами. І почувачи це, вони самі б уже раді повернутися ся назад, позабувати свої старі декрети і будувати ся не в повітрі вже, а на твердій землі.

Та ба—тепер це для них пізно вже...

Звістки про те, що робить ся у большевицькому царстві, треба якомога ширше пускати в нас поміж люде: нехай бачуть вони, до чого довели большевики свою державу і чи варто жаліти, що їм не пощастило до решти опанувати Україну, хоч і тут своєї отрути напустили вони не мало. З тих же вісток виходить і добра наука, чи можна йти большевицьким шляхом задля добра самих же трудящих мас і чи годить ся помагати большевикам тут, на Україні, коли навіть у себе вже вони захлинули ся в тім безладді, що самі накоїли.

Правда й тут допоможе людям скинути з очей большевицьку полуду і скласти справжню ціну отому большевицькому раєві, в якому вже й жити ніяк.

З „Нової Ради.“

3 Украинської Республіки.

Мирові переговори Росії з Україною.

З Києва доносить телеграфічне бюро У.Т.А., що український уряд предложив у ноті до російського правительства місто Курськ для мирових переговорів і заповів прибуттє української делегації на день 21. цвітня. В цій ноті просять український уряд застановити нелюдські переслідування проти Українців, які мешкають на російській землі, признати мужів довіря, делегованих від українських колоній у Росії, й на далі представниками Української Народньої Республіки з признаннем консулярних прав; не перешкоджати українським громадянам вертати ся до рідного краю і дозволити видавати українські книжки і часописі.

(„Frank. Zeit.“, ч. 113).

Переговори в Смоленську.

Бюро Аваса доносить з Москви: Невагом мають завязати ся переговори України з Московською Республікою в Смоленську, в яких візьмуть

участь німецькі делегати. Здаєть ся, що вони будуть грати ролю мирового судді і виступлять як факхові знавці на військовім і господарським полі. Так доносить ворожа сторона антанту зі свого джерела.

(„Gener. Anz.“ ч. 115).

Похід на Україну.

Союзні війська, які ведуть операції в союзі з Українською Республікою, дійшли на південь до Смифорошолу на Криму, на схід—до Бурьська, де обсаджено залізницю.

(„Frank. Zeit.“, ч. 117).

Дальший похід на Україну.

З Петрограду доносить бюро Рейтера: Похід Німців і Українців проводить ся в напрямі Ростова над Доном. Під Александровом в губ. Катеринославській були битви. Місто мусіли опорожнити Росіяне.

(„Frank. Zeit.“ ч. 119).

Російської мови не заборонено на Україні.

З Берну доносить „Бунд“ з добре поінформованої української сторони, що повідомлення про заборону на Україні російської мови укр. урядом, не має ніякої підстави.

(„Frank. Zeit.“, ч. 114).

Чорноморська флотія для України.

З Севастополя наспіла сюди депутація чорноморської флотії в справі переговорів про поворот флотії до Одеси. В Севастополі—по словам депутації—панує повна анархія. Власть в місті перейшла знов на міську Раду, і большевики по найбільшій частині опустили місто. Австро-угорські й Німецькі власті в Херсоні увільнили кораблі, які находять ся в цій пристані. Шість з них причалило під українським прапором до Одеси.

(Lemberg. Zeit.).

Севастополь піддаєть ся Україні.

З Базеля доносить після донесення українського телеграфічного бюро з Києва, що команданти п'ятох воєнних кораблів „Свободна Росія“, „Пам'ять Меркурія“, „Св. Евстафій“, „Три Святителі“ „Борець Свободи“ (?) та кілька кружляків і підводних суден заявляло, що вони піддають місто без бою українському війську.

(„Fr. Zeit.“ ч. 120).

Хотинські селяне за Україною.

Конгрес селян хотинського повіту домагаєть ся негайного опорожнення Бесарабії від Румунів і жадає прилучення до України.

(„Fr. Zeit.“ ч. 120).

Труднощі українського уряду.

Українська Рада прийшла до власті майже над усіма українськими землями з поміччю німецьких та австрійських військ. Тепер починають ся внутрішні труднощі. Все зависить від земельного питання і найважніще питання є обробітка землі. Тут мусить Рада творити порядок. Промисел лежить на Україні облогом. Є велика потреба промислових виробів і машин. Великі труднощі є у веденні торговлі, бо паперові гроші втратили свою вартість. Де-які труднощі повстали з завчасної українзації краю, та тут Рада поробила уступки. Частина большевиків і анархістів відтягнула ся на Крим. Там панує страшний режим місцевих робітничих і солдатських рад над місцевим населенням. Головною підпорою большевиків є матроси Чорноморської флотії, які отоять в Севастополі. Та ся

флотія має дуже мало матросів, і тому вона не може допомогти большевикам удержати ся на Криму.

(„Gen. Anz.“ ч. 114).

Угода України з осередніми державами.

З Берліна доносять: Німецька делегація в Києві, яка мала перебити переговори з Українською Народньою Республікою в справі взаємного товарообміну, закінчила свої праці, і вже підписано угоду дня 23. квітня між Німеччиною, Австро-Угорщиною й Україною в справі господарства.

Договір складаєть ся з цілого ряду постанов, які уложено поміж Німеччиною й Австро-Угорщиною. Найважніша угода відносить ся до достави овіжжя, стручкових овочів, паші і насіння. Доставу їх перейняла організація, яка називаєть ся бюро державного овіжжя. Що до достави яєць, худоби й залізної руди з України—наступила згода. Далі призвано осередніми державам вільну куплю картоплі, ярици, капуста і цибулі.

(„Frankf. Zeit.“ ч. 118).

Виставка союзників у Києві.

Українське міністерство для торговлі і промислу організує—як доносять „Вісти в Україні“—українсько-німецько-австрійсько-угорську виставку товарів. Ціль цієї виставки є пробудити інтерес консументів з одного боку для промислових і торговельних виробів осередніх держав, з другого боку для вказання скарбів української землі і способів їх використання.

Виставка буде відкрита з початком червня в Києві. Українська комісія вивозу в Києві признала потрібним привіз паперу, полотна, покривал, шпків, шнурів, друкарських машин, машин для прасовання торфу, для виробу анлінових фарб, хльору й матеріалів на паливо.

(„Frankf. Zeit.“ ч. 119).

Для піднесення економічного розвитку України.

В правительствених кругах зараз підготовляють ся різні проекти піднесення розвитку економічного життя України, зруйнованого тяжкою війною та її наслідками.

Тому вирішено звернути головну увагу на залізничне будівництво, маєть ся на увазі всю Україну покрити густою сіткою залізничних шляхів. У справі проведення нових доріг приватній ініціативі дано буде великий простір. Нові акційні компанії, яких залізничне будівництво покличе до життя, працюватимуть під контролею при участі держави.

„Нова Рада.“

Громадські роботи.

У розмові зі співробітником Української Телеграфічної агенції директор новозакладеного при міністерстві праці департаменту громадських робіт Шмігель висловив такий погляд на цю справу:

— Я дивлюся, сказав він, на справу організації громадських робіт, як на один із дуже важних факторів державности й боротьби з безробіттям. Ранш від усього мусять бути зроблені ті роботи, які дають можливість задовольнити державні потреби України, повинен бути намічений державний масштаб робіт, щоб можна було з нього вибрати ті роботи, які знаходять ся в місцевостях гострого безробіття. Треба вяснити, де і яке є безробіття і це саме даєть відповідь, які роботи і де їх розпочинати. Велике значіння для цього матимуть роботи за шот кредитів державних відомств. Рядом з цим велике значіння мають окремі роботи, які зараз дали б реальні результати для держави, як наприклад відновлення промисловости, поліпшення водяного транспорту та водяних шляхів. Як відомо, правительство асигнувало для громадських робіт 100 мільонів карбованців. По моему, цих 100 мільонів мало, бо загальна руїна велика. Але пляномірне й систематичне виконання громадських робіт в державнім масштабі даєть можливість громадським роботам стати об'єднуючим органом для всіх відомств, який даєть велику користь, бо координує всі сторони громадського життя і доведе до думки заснувати міністерство публичних робіт. Роля земського й городського самоуправлення в громадських роботах також буде значна. Виконання робіт повинні вестися з відомствами, земствами та містами, а як треба буде, то й новими органами, які повинні бути засновані державою. При таких умовах будуть скористовані техніки, інженери, спеціалісти робітничі, яких є менше, ніж того потребуєть ся.

„Н. Р.“

Правительство й церква.

8. квітня міністра внутрішніх справ Ткаченка одвідали єпископ волинський Евлогій і єпископ чигиринський Никодим для вяснення відносин уряду до церкви. Міністр у розмові заявив своїм співбесідникам, що православна церква, до якої належить більшість населення України, може надіятись на самі доброзичливі відносини з боку українського уряду. Уже й зараз уряд ужив де-яких заходів до поліпшення матеріального становища духовенства. Хочай ідучи в напрямку відділення церкви від держави, уряд всіма силами підтримує церкву, поскільки вона дійсно переїде на шлях служення українському народові й заповоги розвитку української культури. Дальший розвиток церкви, як зазначив міністер, повинен йти разом з розвитком української держави, розуміючи під цим затвердження її автокефалії (незалежності від інших церков—Ред).

„Нова Рада.“

Поширення власті холмського комісаріату.

Радою Народніх Міністрів ухвалено поширити власть холмського комісаріату на всю західну Волинь в межах окупації.

„Н. Р.“

Поміч полоненим.

Військове міністерство має внести на засіданні Ради Народніх Міністрів законопроект на асигнування 5.661.000 карбованців на потреби евакуації та забезпечення ранених хорях полонених, які перебувають в Німеччині та Австрії. Доклад вказує, що питання евакуації та забезпечення їх вимагає особливої уваги. Число полонених, яких треба взяти під опіку, вносить в Німеччині приблизно 160 тисяч і стільки й в Австрії. В дійсності це число далеко більше. Необхідно для них негайно організувати шпиталі й санаторії. Крім асигнування грошей міністерство вважає необхідним утворити департамент державної опіки—спеціальний орган, який відав би організацією лікарень для полонених інвалідів, а також, щоб до цієї справи покликано було міські самоврядування, які повинні бути сильно субсидовані.

„Нова Рада.“

Міністр закордонних справ надіслав до Ради Народніх Міністрів проект про асигнування міністерству 100 тисяч карбованців на допомогу громадянам України, які живуть за кордоном.

„Н. Рада.“

З РОСІЙСЬКОГО ЖИТТЯ.

— Большевицьке правительство старається знайти опору в новоствореній революційній армії, в якій заведено строгую дисципліну й до якої приєднано кілька генералів давньої армії, як інструкторів. Поки що стягають до неї рекрутів з робітників, що не мають роботи. Як буде замало, заведуть насильну рекрутацію.

— Опозицію до правительства творять анархісти й матроси, та праві партії. Приходить часто до вуличних перепалок. Такі поважні битви відбулися в Петрограді, де як ходять чутки, в Алексееві й Корнілов. Після других відомостей Алексеев і Корнілов повернулися на північний Кавказ. Під проводом Дутова піднялось козацьке повстання, яке перервало зв'язь Росії в Туркестаном. В Туркестані емірат Бухари і Хіви підняв так само воєнні операції проти большевицького панування.

— Зв'язь з антантом наслідком побідної війни Німців і Фінляндців у Фінляндії перервала ся. Антант хоче зав'язати взаємини через мурманську залізницю, та вона буде невагом загрожена Німцями, бо вони здобули вже Выборг, останню твердиню червоної гвардії.

— На Сибірі стоїть за допомогою антанту правительство князя Львова, яке хоче зробити переворот. Проти обсади Владивостока Японцями й Англійцями не тільки запротестовано, але й вислано потяги з військом та артилерією.

Господарські вісти говорять про загальний упадок промислу торговлі і комунікації в цілій Росії.

Вершком большевицької мудрости являється так звана соціалізація жінок, про яку розліплено

декрет в Саратові, ухвалений славним Кронштадським „советом робочих, селянських і салдатських депутатів“. Він каже: Від 1. марта (березня) 1918. зносить ся право особистої приналежности на жінку від 17 до 32 року життя. Під цей декрет не підлягають замужні жінки, які мають пятеро дітей. Не підлягають цьому законові жінки, які на пятому місяці вагітності. Діти, як вони мають один місяць, віддають ся до народнього городу, де їх має виховувати ся до 17 року життя.

О, щаслива Росіє! О, щасливі мужі російських жінок та батьки російських дівчат! В такій „свободі“ ніхто на світі не перевищать Росії!

II.

Вісти зі світа.

ФІНЛЯНДІЯ—МОНАРХІЮ (?)

Фінляндська преса займається живо питанням, чи Фінляндія має бути республікою, чи монархією, Швеци й Старофінни домагаються ся явно монархію. На приказ сенату вислано в повіту Ніланд всіх Москалів в причини недостачі харчів. Це розпорядження не торкається Поляків й Українців. Всі росіяне відгаджують до Ревеля.

(„Frank. Zeit.“ ч. 117.)

ЗРІСТ ПОЧУТТЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ В ІНДІ.

Через Штотгольм в Росії наспівують відомости, що в Індії зростає великий рух за незалежністю. Найбільше впливові провідники народу грожуть спротивом до Англії. Цілковите відірвання Індії від Англії—в тепер їх домаганням.

(„Frank. Nachr.“, ч. 120.)

МИР З РУМУНІЄЮ.

В Букарешті переводять ся саме тепер нові переговори з Румунією, куди виїхали представники осередніх держав. До цього миру привязана й бесарабська справа. В німецьких часописях підіймають ся голоси, що Бесарабія не може припасти ціла Румунії. Частина II має забрати Австрія, либонь хотинський повіт, частину Болгарія, а більшу часть Україна, яка повинна згодити ся на поправку берестейського миру в справі холмській в користь Польщі.

(Fr. Zeit. ч. 116.)

Перед довершенням фактом здержуєм ся від слова, та справа холмська по нашій думці є для України важніша з огляду на загроженне Галичини Польшою. Ред.

РУМУНСЬКІ ПОРЯДКИ В БЕСАРАБІ.

З Букарешту доносять через Яесс: Теперішнє бесарабське міністерство уступило, а його замінено урядом Пелівана. На місце председателя Краєвої Ради Інгульця вибрано Старе. Красву Раду розв'язано. Ці зміни мають увійти в життя негайно по заключенню миру з осередніми державами.

(„Frankf. Zeit.“, ч. 114.)

НАПРУЖЕННЕ МІЖ НІМЕЧЧИНОЮ Й ГОЛЯНДИЄЮ.

Німецьке правительство поставило до Голандії цілий ряд домагань, які в першій мірі відносять ся до плавань Рейном та говорять про договори Голандії в Англію в справі доставки кораблів і дозову засобів поживи. Здається ся прийде до мирного полагодження справи, хоч положення є поважне.

„Frank. Zeit.“

ВІЙНА.

(Огляд за минулий тиждень).

На західній фронті лежить ціла вага теперішньої війни. За минулий тиждень Німці своїми операціями досягнули те, що Англіїці мусли вернути назад свої війська на просторі 12. км. довжини, а 5 км. глибини під славним містом Іперн. Та с'єм не покінчило ся. Вони зайняли гору Кемель, яка була твердиною артилерії й обсервації для англійської армії, і тим робом взяли Іперн в щипці від півдня. Англіїці знемагають щораз більше, вони знов відступили частину фронту Французамі а навіть покликали Італійців на фронт під Іперн. З адобутном мраки Кемель мають Німці перевагу над цілою околицею, тому за цю гору вела ся завста боротьба. До 1. мая числять Німці 127.000 полонених салдатів і 1600 гармат. Та Німці втратили великого героя повітря кап. Ріхтофена, який струнув 80 ворожих аеропланів. Мав ледве 25 років, умер поцілений в серце; Англіїці поховали його з почетом.

Англіїці ж підняли невдачну виправу вночі з 22. на 23. на побережжє Остенди й Цебриге під заслоном мраки. Після нагального обстрілу від моря підплили вони під саме побережжє; щоби знищити тамошні забори і забудовання, гармати і воєнне знаряддя та кораблі. Та замість приготованих 4 компаній моряків тільки 40 встигло висісти на беріг і ті піддали ся в неволю, захоплені Німцями.

Затоплено Англіїцям кораблі: „Fingenia“, „Intrepid“ „Spiritus“ і ще два незвісні на імя. Гарматами затоплено 3 воєнні судна і багато торpedовців. Німецька точка опертя для підводних суден остала ся ненарушена.

На італійським фронті сподівають ся офензивы Австріїців, та поки що тихо. За те підняли останніми днями великий наступ артилерії Англіїці в Греками на салоніцьким фронті на просторі 240 км.

Вороги української держави.

Українська Народня Республіка є новим твором в європейській сімї народів. Вона хоче оперти ся на робочих верствах населення, яке становить український нарід. Той нарід не мав своєї держави, на його землі стали панами Поляки і Москалі, які витягали всі соки з багатішої нашої землі на своє розкошування і багатство. Аж ось прийшла революція—і вона відвинула право працюючих клас наверх. Всі власті і маєтки пануючих Поляків і Москалів мають перейти до рук українського народу, що був до недавна робом польських і московських панів.

Так не диво, що найбільшими ворогами нового ладу на Україні, себто Української Народньої Республіки являються ся Поляки і Москалі. До них прилучили ся ще другі народности, передовсім багачко Жидів, яким увірвало ся ведення великих інтересів серед темного народу. Будь на Україні чужий уряд—чи польський, чи московський—они низьким уклоном вьнедають собі концесії та права і будуть мати панування, бо нарід останеть ся далі без просвіти і без організації. Ті три п'явки українського народу не вьднали ся в один ворожий фронт проти України. Поляки удавали приятелів України з маскою на обличчю, стискали руку Українцям в глянсованих рукавичках—але це робили в переляку за свої землі, які мають польські ділячі на Україні. Москалі, поділяючи два відлони—буржуазію і ре-

волюційні партії, тепер поєднали ся і станули валом проти України, щоби рятувати „стан послідання“. Вони хочуть врятувати російську власть і маєтки на Україні та злучили ся в „Русский союз“, щоби ніби хоронити „русську культуру“—читай: російське панування—на Україні. Та цей російський революціонер хопили ся способу демагогії, себто підлецування українським робочим масам. Думають вони: перетягнемо їх до себе проти України та й опісля візьмемо усе за чуб, як колись цар зробив з Україною за козацьких часів. От вони кинулись між нарід, давай говорити, що Українці—це буржі, що вони хочуть віддати землю Німцям, що Росія буде для їх раєм, дасть їм всю землю і волю: тільки живи та будь під Росією!

Та як прийшли Німці на Україну, Поляки й Росіяне прийняли їх до своїх палат і домів і давай настрівати їх проти України: що Українська Республіка не може удержатись, бо вся інтелігенція польська, що селяне не зможуть управити стільки землі, яку захопили від панства, що це буде руїна для осередніх держав підирати „мужицьку“ Республіку, бо вона гронить неладом і руїнацією всього суспільного ладу осередньої Європи. А все це для того, щоби Німці й Австріїці підпомогли відбудувати назад їхнє панування на Україні, яке повалила Українська Народня Республіка.

Разом з Німцями й Австріїцями прибула на Україну ціла низка воєнних справоздавців, які дописують до великих часописей, читаних цілим світом. Так пани взяли їх в свою опіку, польські й московські пани запрошують їх на добрі

сніданки, обводять їх по своїх економіях і показують на руїнах, яку спричинили большевики, під'юджуючи нарід до знищення. Та скрізь вони кажуть: се є наслідки українських універсалів про знесення великої посілости! Правда, де-не-де поруйнували століттами мучені селяне дуже безпощадно панські маєтки, попалили їх, повикидали цукор чи мuku і понижили твори штуки. Та подібні ненормальні й небажані явища все бувають при великих суспільних рухах. Таке воно було у хлоспській війні в Німеччині за часів реформації, таке було у Франції за революції. Без того не може народити ся новий світ! Ці панове показують зруйновані маєтки, та не кажуть, що ті маєтки руїнував гнів народу за п'ятисотлітню неволю. Не кажуть вони того, як вони ці маєтки добули на Україні, ті польські й московські пани—не кажуть вони, що як би ударили засупом під таким різьбленим двором чи панським заводом, то з під нього задворіла б кров і піт помученого українського народу на два—три сажні вгору...

Та німецькі справоздавці повинні й це брати під розвагу і спитати ся:

— Чому такий великий гнів народу на тих добрих та ласкавих панів на Україні?..

Тоді може б не пускалось у світ одиноких інформацій.

Так проти України працюють Поляки й Москалі, які скорше волять окупацію українських земель осередніми державами, як самостійну Українську Республіку. Поляки стараються ся переконати Австрію, що вона повинна окупувати (загорнути) Україну для відбудови історичної Польщі. Всі Росіяне, чи вони

пани чи революціонери—підсують осереднім державам думку, що краще зайняти Україну в свої руки, як будувати незалежну українську державу. Вони знають, що у загальній мирі осередні держави мусять ці землі віддати Росії, як би їх загорнули—а тим робом українська державність можна би знищити, а відновити „єдину неділяму“.

Та вони не рішають цієї справи, рішаючими є правительства обох держав. Правительство осередніх держав заключили перший мир з правительством Української Народньої Республіки і взяли на себе обовязок нести поміч українському правительству в будові української держави...

Може бути, що ті події приведуть до де-яких змін в українським правительстві, та тільки українське правительство постойть за інтереси українського народу.

Однакже кожний з нас, кожний Українець, увесь український нарід повинен тямити, що правительство Української Народньої Республіки не може стояти тільки поміччю чужих держав, а мусить оперти ся на народі. Як нарід постойть за своїм правительством—то українська держава устоїть ся мимо всяких затій і диявольських шток ворогів українського народу. А коли нарід не стане і не стоятиме за своє право; за свою землю, за своє правительство, за свою державу—то на його владуть наново пута польського і московського панства, яке далі осатинє піт і кров з українського народу на українській землі.

II.

3 таборового життя.

— В таборі відбуваються реферати для товаришів, котрі призначені постійними мужами довіря на команди; в п'ятницю, 26. квітня, в шкільний залі т. Біличенко мав перший такий реферат на тему про напрям української пропаганди на командах до миру; в понеділок 29. квітня ввечері відбувся другий реферат про напрям сучасної пропаганди на командах; на дальших рефератах маєт ся на оці іспитувати товаришів, аби ввиробити в них одноцілість поглядів що до майбутньої їхньої праці на командах.

Того-ж дня, в 3 год. по обіді, в гімнастичній залі відбулось загальне віче од'їжджачого транспорту з пп. офіцерами. По відкритті віча отаман відділу п. Яворський від імені всіх офіцерів поінформував присутніх — хто вони, звідкіля приїхали і для чого; в стилі, але якразних нарисах він розповів історію Української Громади полонених офіцерів в таборі „Ган. Мінден“ від її заснування до того часу, коли вони були покликані Українським Урядом до армії; свою промову шановний промовець закінчив палким зазивом до присутніх єднатись для оборони рідного краю; після т. Яворського виступало ще кілька п. офіцерів, які в широкій промові закликали присутніх вірити їм, що вони єсть вірні сини Неньки-України і приїхали на заклик Українського Уряду організувати нову українську армію на демократичних підвалинах; один з т. офіцерів, котрий попав у полон шойно в серпні 1917 р., а до того був на позиції з початку революції приймав діяльну участь в відродженні нашого краю, розповів коротку історію розвитку Української Центральної Ради, а далі перейшов на тему про сутні ріжні соціалістичних партій, існуючих як на Україні, так і в Росії; на жаль це було не до теми, хоч і дуже цікаве, і шановному промовцю запропоновано було, аби він на цю тему уладив окремих реферат. Далі була порушена справа відносно взаємовідносин між офіцерами й козаками; промовці-козаки виявляли свої скарги і бажанья що до цього; зі сторони тт. офіцерів кілька промовців дали нарис майбутніх взаємовідносин, і на решті всі прийшла до згоди, що на службі мусять бути найстрогіша дисципліна, за службою ж рівність і братерство. Нарешті, після обговорення ще деяких справ, віче закінчилось в 7 год. ввечора.

Ці похібки, звичайно, чемало обезцінювали виставу, надаючи тон де-якого недбалства, але все ж загальне вражіння можна признати вдовольняючим.

— 28. квітня, в неділю, на нашій сцені виставлялась драма М. Кропивницького „Невольник“. Вистава мала значний успіх, хоча далеко не можна сказати, що бо артисти цілком добре справились зі своїми ролями.

Тт. Салівон і Бібік повторили тепер тіж самі похібки, якими вславили себе при по передній виставі „Невольник“: ці артисти внакше не можуть увягти собі розмовляючого запорожця, як не в раптовими викрикуваннями, приверскуваннями та несамовитою жестикауляцією.

Вся третя дія пєси пройшла з якоюсь напруженістю: і жартовлива розмова і сміх відганяли штучністю; спів бандуриста був надто тихий, несміливий; тільки сцена битви козаків із турками до певної міри врятувала цю частину пєси.

Т. Ярошенко, гра якого в цілому робила досить приємне вражіння, проявив надмірно багато патетичного трагізму в тім місці, де Степан дізнаєт ся, що він не син, а годованець Коваля: несподіванка, правда, досить сумна, але не так то вже трагічна.

Т. Бородавка надто монотонно відчитував свої монологи.

Глибоко-аворушлива сцена стрічі сліпого Степана зі своєю родиною лишила по собі найкраще вражіння. Zet.

— В суботу, 27. квітня, в 10 год. рано відбулось засідання ліквідаційного комітету; обговорювалась справа бюджету, а також було роз'яснено т-во „Січ“, члени якого майже всі виїхали на Україну в 1 і 2 транспорті; прапор т-ва, що має бути доставлений в недалгому часі, ухвалено взяти на Україну разом зо всім організаційним таборним майном, коли буде од'їжджати ліквідаційний комітет, і передати його українському правительству.

C. Д-в.

В понеділок, 29 квітня рано, відбуло ся віче тих козаків, які з транспортом відїжджають на Україну, на якому голова ліквідаційного комітету подав їм потрібні інформациї, що до внутрішніх відносин в транспорті, відносин поміж старшиною й козаками і т. д. Після цього з 1/211 години відбуло ся спільне засідання всіх офіцерів, що приїхали з Гановера-Міндена для відїзду з транспортом на Україну, з ліквідаційним комітетом. Засіданням провадив голова ліквідаційного комітету т. Пасюра. На початку наради відбуло ся офіційне представлення обох сторін—офіцерства і ліквідаційного комітету. Далі обговорювали ся справи, які доторкають ся організації транспорту. Ріжниця поглядів на справу поміж пп. офіцерами і ліквідаційним комітетом ніякої не виявлялось; тому одвозгідно рішено працювати в цілковитім порозумінні. Для зручшого переведення технічних справ ухвалено, щоб в поміж пп. офіцерів вибрали представників, котрі мали б працювати разом з представниками ліквідаційного комітету. На чолі представництва від офіцерів має бути отаман транспорту. Того ж дня пп. офіцери вибрали двох представників від себе, які разом з отаманом увійшли в тісний зв'язок з ліквідаційним комітетом.

Ч.

— Театр. У четвер, 25. квітня, заходом Музично-Драматичного т-ва ім. М. Лисенка була виставлена комедія І. Тобілевича „Сто тисяч“.

Кількоразове повторювання вистави цієї пєси дало артистам змогу досконально вивчити свої ролі з зовнішнього боку, але перейняти ся психологією дієвих осіб виконавцям не вдало ся до сих пір, і психологічні обличчя типів комедії вийшли блідими й невиразними. Савка (т. Бібік) при розмові зі своїм кумом Калиткою передчасно або одвертав ся з кислою міною, або блаженно усміхав ся, не дожидаючи кінця кумової розмови. Бурхливі прояви веселости, сполучені з дикими вихлясами й вишпівкою „навхилки“, хоч може й характеристичні для п'яниці, але перероблені на сцені роблять огидне вражіння, принаймні у виконанні т. Бібіка. Т. Салівон неприємно вразив публіку своїми неуміркованими підморгуваннями. Т. Брадавський найшов чомусь потрібним для себе дуже розгойдувати ся на лавці при розмові з Калиткою.

Замовляйте, поки не випродано, книжки.

КНИЖКИ ПО УКРАЇНО-ЗНАВСТВУ:

- Памяткова книжка Союзу визволення України. (Календар—збірка). В опр. 1.30
- без опр. 1.—
- Значіння Самостійної України для европейської ривноваги. О. Скоропис. — 10
- Українське військ. І. Крижакевич (з малюнк). — 20
- Галичина в житті України. М. Лозинський. — 30
- Що треба знати кождому Українцеві. В. Захлиський. — 15
- Церковний бік української справи. С. Томашівський. — 15
- Русь-Україна, а Московщина-Росія. Д. Цегельський. — 50
- Як жив український народ. Коротка історія України, з малюнк. М. Грушевський. — 40
- Національне відродження австро-угорських Українців. В. Гнатюк. — 40
- Хмельниччина в повісті Сенкевича. В. Антонович. — 20
- Чужинці про українську справу. Вид. С. В. У. — 20
- Українська народна словесність. В. Гнатюк. — 50
- Українізм в Росії. В. Дорошенко (з ілюстрац.). — 80
- Як Москва нищала Україну. В. Вудаківський. — 30
- Самостійна Україна. Рев. Укр. Парт. — 10
- „Громада“ Укр. часопис 1881. Число 1 і 2, за обидва. 1.20
- „Громада“ Укр. збірка 1879. Число 4 і 5, за кожде. 1.—
- Іван Франко. Опис життя й діяльн. М. Лозинський. — 80
- Про укр. мову і укр. школу. М. Грушевський. — 35
- Пам'яті Івана Франка. М. Волянич. — 50
- Світотія Івана Франка. В. Захлиський. — 10
- Михайло Павлик. М. Лозинський. — 20
- Наша рідна мова. М. Волянич. — 05
- Петро Конашевич Сагайдачний. А. Чайковський. — 30
- Якої федерації і автономії хоче Україна. М. Грушев. Північно-Західна Україна. М. Борудба. 1.30
- Російська Україна і її відродження, в портр. письменників і др. укр. діячів. — 50
- І. Павлик. — 30
- Нові часи. Ілюстр. іст. збірка. — 20

Красне письменство.

- Кобзар, вибір поезій, ч. I без опр. — 75
- В Тарасову ніч. Драмат. картана в віршах О. Кобиць. 3 великих дія. Поема з воєн. часів. О. Кобиць. — 30
- Вереміювська буча. Оповід. з сел. життя. О. Мидюк. — 20
- До світла. Оповід. І. Франко. — 25
- Наталка-Полтавка. Укр. опера. І. Ботларевський. — 40
- Перекопиноле. Оповід. Гр. Квітка-Османовиченко. — 25
- Ведмедівська попівна. Істор. опов. — 20
- Войнаровський. Істор. поема. Рысак. — 75
- Козачка. Чумац. Свєкруха. Оповід. М. Вовчок. — 40
- Давне горе. Степова могила. Оресь. Опов. П. Кудіш. — 40
- За козацьким хлібом. Опов. з давн. часів. — 60
- В поті чола. Збірка оповідач. І. Франко. — 50
- Українські колядки. Вид. С. В. У. — 15
- Наша пісня. Збірка україн. патріотич. пісень з нотам. — 25
- Два сини. Оповід. М. Вовчок. — 25
- Рабалка Панаас Круть. І. Левинський. — 25

КНИЖКИ ПОПУЛЯРНО-НАУКОВІ, СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ, ГОСПОДАРСЬКІ, ІНФОРМАЦІЙНІ І ИН.

- Як опреділити вагу живої худоби. Вид. полонен. — 10
- Українці в Америці. О. Крижакевич. — 30
- Фінляндія та фінляндське питання. І. Вовчоківський. — 70
- Листи з Німеччини. С. Левинський. — 30
- Білоруське відродження. М. Богданович. — 20
- Литовці. Ш. Троцький. — 20
- Введення в національну економію. Ю. Вєрхардт. — 20

- Комуністичний маніфест. Маркс і Енгельс. — 20
- Хто з чого живе. С. Дікштейн. — 20
- Як Болгари здобули собі свободу. — 20
- Як вибрати коня. — 25
- Борба за волю і незалежність України. — 15
- Роля України в болгарськ. відродженні. — 10

Підручники.

- Коротенька українська правопись. — 15
- Підручник до науки німецьк. мови. Рудницький. — 2.—
- Матерне слово. Перша читанка з портр. Шевченка. — 45
- Українець у Німеччині. Українськ. переклад. — 65
- Німецько-українськ. розмовник. «Soldatenprachführer». — 20
- Німецько-українськ. словар. Улож. П. Лисенський. 2.—
- в опр. 2.50

ЗВІРКИ, КАЛЕНДАРИ, КАРТКИ І ИНШЕ.

- Календар укр. громади в Білій на 1918. р. з ілюстрац. 1.60
- «Розвага». Календар полон. у Фрайштаті на 1917 р. 1.—
- Календарик на 1917 рік. — 20
- Захальна книжечка. Збірка. Видання полонених. — 10
- Модестові Менцінському. Збірка. Вид. полонених. — 05
- Тарасові Шевченкові в 103 р. його урод. Вид. полон. — 10
- Дідова казка. А. Полуботок. Вид. полон. — 05
- З минулого. Збірка. Вид. полон. — 05
- Перенесні картки з портрет. письменників: Т. Шевченка, М. Грушевського та инш. Ціна подинко. — 10
- Ціна цілої серії (12 шт.) — 90
- Перенесні картки з малюнок роботи українського артиста-малюка Жданя, з нотами до українських пісень: 1) Ой не гаразд, запорожці, не гаразд, ачачили, 2) Ой, у полі, ой, у полі тай у Барншполі, 3) У діброві чорна галка, 4) Засягали козацьки в поход з полонучі, 5) Стогне вітер вільний в полі, 6) Гей, не дивуйте, добрі люди, 7) Ой, не світи, місяченьку, 8) Ой, залів козак, залів, 9) За Сибіром сонце сходять, хлопці не згайте, 10) Ой, не знав козак, ой, да не знав Супрун. Ціна подинко. — 1
- Ціна цілої серії (10 шт.) — 75

Нові видання, котрі тільки що одержані:

- Завдання нової школи. Густ. Віненен. — 20
- „Добра Новина“ (часопис). — 20
- Бунт в с. Вишнівцях. С. Загородний. — 20
- Сорочинський Ярмарок. в вєчорів на хоторі біля Диканьки. М. Гоголь. — 30
- Лист до царя Миколи II. Л. Толстой. — 15
- Хто народові ворог? М. Делего. — 20
- Як люде прав собі добувають. С. Ярошенко. — 20
- Слідами Українських Стєхових стрільців. О. Назарук. 2.30
- Історичні Листки: 1) Київські князі, 2) Староукраїнське лицарство, 3) Галицькі повстання, 4) Початки запорожськ. січ, 5) Гетм. Іван Богун, 6) З культури Хмельниччини, 7) Ф. Орлик, 8) Селянська самооборона в Галичині. Кож. по. — 5
- Як упала царська влада. — 45
- Як пройшла в Росії революція. — 45

Книжки в чужих мовах.

По московськи.

- Моисей. Поема. І. Франко. Переклад з українськ. — 80
- Пісня плітника. Поезія А. Кобиля. Переклад з україн. — 20
- Германія. Сергій Меч. Коротка географія Німеччини. — 25

УВАГА: Книжки на команди висилаємо тільки по одержанню грошей!

Адреса: Ukrainischer Unterrichts-Ausschuss, Lagerzeitung, in We t z l a r.